

Korruptiontorjunnan voitettavat vaikeudet Suomessa

**Valtioneuvoston oikeuskansleri
Tuomas Pöysti**

Lähtökohdat

- Suomessa suhteellisen hyvin toimiva integriteettijärjestelmä => korkeat sijoitukset useissa kansainvälisissä vertailuissa ja selvityksissä
- Suomessa vakaa ja vahva hyvän hallinnon perinne
- Julkisuusperiaate
- Luottamus ja korkea eettisten periaatteiden arvostus
- Osaava julkinen hallinto ja hyvät valmiudet tieto- ja viestintäteknologian käyttöön, korkea digitalisoitumisen aste

Lähtökohdat 2

- Suomi ei ole kuitenkaan lintukoto
- Ongelmakohtia sekä kasvavia riskejä on havaittavissa; OECD:n korruptiosopimuksen ja osan GRECO – suosituksista sekä komission suositusten hidas toteutus
- PK –yritysten mahdollisuudet korruption vastaisiin toimiin

Voitettavat vaikeudet - yleistä

- Korruption ilmiönä ja siihen vaikuttavien seikkojen muodollinen ymmärtäminen
 - Korruptio laajassa merkityksessä; myös tehtävien laiska hoitaminen on korruptiota
 - Uudet ja kansainväliset ilmiöt sekä vaikutusvaltavverkostot
- Alhaiseen riskiin tuudittautuminen yhteiskunnan muutoksessa
- Oikeusprosessin kesto esitutkinnasta tuomioon monimutkaisissa asioissa
 - Onko prosessimme ja rakenteemme tältä osin täysin toimivia
 - Suullinen välittömyys ja prosessinjohto tuomioistuimessa, syyttäjän johdolla tapahtuva aikainen haltuunotto

Voitettavat vaikeudet - ennaltaehkäisy

- Hyvän hallinnon etiikkaa ja hyvää liiketoimintaetiikkaa koskeva työ julkisella ja yksityisellä sektorilla
 - Riskialttiit alat ja uudet organisaatiot mahdollisuutena ja vaikeutena
- Julkisuusperiaate ja sen toteutuminen
 - Digitaalinen muoto tämän päivän julkisuutta
 - Käytännön toteuttamisvaikeudet – paljon EOA ja Oka – toimenpideratkaisuja
 - Julkisuusperiaatteen ulottuminen yhtiö- ja säätiömuotoiseen julkiseen toimintaan ja hallinnon uudet toimintatavat
 - Julkisuuslain arviointi tarpeen, tarpeen vakavasti harkita laajempaa julkisuutta julkista hallintotehtävää ja julkisia palveluita toteuttavissa yhtiöissä
- Sidonnaisuuksia ja esteellisyyttä koskeva sääntely
 - Avoimet verkostot vs. old boys club
 - Karenssisopimusten suhteellisen suppea ala ja rajoitettu kesto
 - Revolving doors – ilmiö
 - Vaalirahoituksen avoimuuden rajat ja digitaalinen vaikuttaminen

Voitettavat vaikeudet - havainnointi

- Piliin puhaltajat eli väärinkäytöksistä ilmoittavat (whistleblower): konkreettinen sääntely ja lojaliteettivelvoitteen, salassapidon ja vaitiolon sekä epäilyistä ilmoittamisen mahdollisuuksien välinen tasapaino
 - EU:n direktiiviehdotus hyvä tilaisuus tarkastella tilannetta myös Suomessa, vrt. Ruotsin ja Norjan lainsäädäntö
- Tilintarkastuksen todelliset mahdollisuudet havainnoida ongelmakohtia ja suhteellisen ohut hallinnon tarkastus
 - Tiukka kilpailu esim. kuntien tilintarkastuksesta ja tarkastuspäivien vähäisyys; ISA-standardien soveltaminen
- Tietoisuus kaikilla sektoreilla riskeistä

Voitettavat vaikeudet – vastuun toteuttaminen

- Vähäisestä määrästä tapauksia ei voi tehdä liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä
- Prosessin kesto tuomioistuimissa ollut pulma: riittävä erikoistuminen tuomioistuimissa
 - prosessinjohto
- Rikoslain tahallisuusoppi
 - Kansainvälisyys ja rikoslain yleinen osa eivät kohtaa ihanteellisesti
 - Rikoslain 3 luvun 6 § soveltaminen toimijaverkostossa – ”varsin todennäköisesti”
 - Ehkä liian korkealle asetettu näyttötaakka osassa korruptiorikoksia (OECD:n vuoden 2017 raportin kritiikki KKO 2013:77 ratkaisua kohtaan, joka ei koske korruptiota, kohtaan kuitenkin herättää kysymyksiä)
- Oikeushenkilön rangaistusvastuu vaikea toteuttaa